

Materiały faktograficzne

Iwona Maćkowska

Raport z analizy potencjału turystyczno- kulturowego miasta Międzyrzecz i powiatu międzyrzeckiego

1. Dane dotyczące przebiegu badania

Obszar badania: powiat międzyrzecki

Lokalizacja: województwo lubuskie

Zasięg: mikroregion

Metodologia: metoda oceny potencjału turystyczno-kulturowego mikroregionów zawarta w:
Mikos von Rohrscheidt A., 2010, *Turystyka kulturowa. Fenomen, potencjał, perspektywy*
(Wyd.2) Wyd. KulTour.pl, Poznań, s. 447-472

Kwerenda źródłowa literatury i materiałów: maj 2014

Zapytania waloryzacyjne w obiektach i wizje lokalne: lipiec 2014

Data wypełnienia formularza: lipiec 2014

Zadania terenowe: czerwiec-lipiec 2014

Przeprowadzający badanie terenowe: Iwona Maćkowska

2. Ankieta waloryzacyjna powiatu

Kategoria I: Potencjalne cele turystyki kulturowej

I.A. Zabytki:

I.A. a) Obiekty sakralne:

Historyczna bazylika (za pierwsze dwie, punkty tylko wówczas, jeśli nie są katedrami)
(6)

Rokitno – Bazylika mniejsza pw. Matki Bożej Rokitniańskiej (6)

Historyczny zespół sakralny dużej wielkości Z (pierwsze dwa) (6)

Rokitno – Kalwaria Rokitniańska (6)

Inne Sanktuarium o znaczeniu regionalnym bez historycznego kultu (pierwsze dwa) (3)

Międzyrzecz – Sanktuarium Pięciu Braci Męczenników wraz z relikwiami (3)

Rokitno – Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej (3)

Inna historyczna stale dostępna świątynia innych wyznań i religii (4)

Międzyrzecz - Kościół greckokatolicki pw. św. Cyryla i Metodego (4)

Inna świątynia innych wyznań i religii Z (2)

Międzyrzecz – Kaplica Kościoła Ewangelicko - Metodystycznego (2)

Inny obiekt sakralny o znacznych walorach architektonicznych (za pierwsze trzy) (4)

Międzyrzecz – Gotycki kościół pw. św. Jana Chrzciciela z XV wieku (4)

Zemsko – Pocysterski, późnoklasycystyczny kościół pw. Zwiastuna NMP (4)

Goraj – Barokowy kościół pw. Świętej Trójcy zbudowany w 1697 roku, posiadający drewniane wyposażenie z pocz. XVIII wieku (4)

Wysoka – Barokowy kościół św. Barbary wzniesiony w okresie 1733-1738, posiadający barokowe wyposażenie (0)

Suma: 36

I.A. b) Zamki i pałace:**Zamek lub pałac historyczny ZD (za pierwsze trzy) (3)**

Bobowicko – pałac wraz z folwarkiem, wybudowany w stylu barokowym z XVIII wieku (3)

Zamek lub pałac stylizowany D (za pierwsze dwa*) (2)

Wiejce - Pałac neobarokowy pochodzący z połowy XIX wieku (2)

Pszczew – Pałac neoklasycystyczny z folwarkiem wzniesiony w połowie XIX wieku (2)

Ruina historycznego zamku/grodu/pałacu D (za pierwsze trzy *) (2)**

Pszczew – stożkowe grodzisko z IX – XI wieku (2)

Pszczew – Gród na Półwyspie św. Katarzyna (2)

Międzyrzecz – Zamek Międzyrzecki (2)

Suma: 13

I.A. c) Inne zabytkowe obiekty architektoniczne i techniczne:**Historyczny zespół urbanistyczny z rynkiem, zachowany we fragmentach (pierwsze dwa) (3)**

Skwierzyna – Układ urbanistyczny miasta pochodzący z XIX wieku (3)

Międzyrzecz – Rynek z początku XIX wieku (3)

Trzciel – Układ urbanistyczny miasta, zachowany zespół kalenicowych domów małomiasteczkowych o konstrukcji najczęściej szachulcowej z przełomu XIX/XX wieku (0)

Budynek o znacznych walorach architektonicznych ZD (pierwsze trzy) (4)**

Międzyrzecz – Ratusz klasycystyczny pochodzący z XVI wieku, z przebudowaniami w XVIII i XIX wieku posiadający neogotycki hełm na wieży zegarowej (4)

Skwierzyna – Ratusz neorenesansowy (ul. Rynek 1) pochodzący z początku XIX wieku, z zachowanymi wewnątrz elementami klasycystycznymi z XIX wieku (4)

Międzyrzecz – Neogotycki budynek poczty powstały na przełomie XIX/XX wieku (ul. Świerczewskiego 16) (4)

Skwierzyna - dom, Rynek 25, wybudowany w XVIII wieku (0)

Międzyrzecz – Dawna Szkoła dla Dziewcząt, budynek neoklasycystyczny z XX wieku (ul. Staszica 9) (0)

Międzyrzecz – Budynek dworca z XIX wieku (0)

Międzyrzecz – dom dr Tadeusza Podbielskiego (ul. Staszica 8) (0)

Ruiny fortyfikacji miejskich (1)

Międzyrzecz – Ruiny murów miejskich (1)

Zachowane z znacznej części zespoły zabytkowe związane z dziejami innymi niż polska grup etnicznych (za pierwsze dwa zespoły) (7)

Obrzyce dzielnica Międzyrzecza – zabudowa powstała na początku XX w. w ówczesnym Cesarstwie Niemieckim, miejsce „Akcji T4” (7)

Pojedyncze zabytki związane z dziejami innych grup etnicznych ZD (za pierwsze dwa*) (4)

Międzyrzecz – Klasycystyczna dawna synagoga z XIX wieku (4)

Częściowo zniszczone lub niedostępne obiekty związane z innymi grupami etnicznymi (pierwsze dwa) (1)

Skwierzyna – Dawny Sierociniec dla Żydowskich Chłopców (1)

Zabytek techniki/obiekt przemysłowy o znaczeniu regionalnym ZD (do trzech*) (3)**

Bledzew - Elektrownia wodna pracująca stale od 1911 roku (3)

Suma: 34

I.A. d) Obiekty militarne:

Zespół forteczny o bardzo dużym znaczeniu militarnym, zachowany w znacznej części ZD (10)

Zespołu Militarne Frontu Umocnionego Łuku Odry i Warty, inaczej Międzyrzecki rejon umocniony, powstały w latach 30. XX wieku (10)

Pojedyncze zachowane obiekty forteczne ZD (za pierwsze dwa *) (2)**

Przytoczna – most forteczny przesuwany, rolkowy (2)

Kursko – most forteczny obrotowy (2)

Pojedyncze dostępne fragmenty umocnień (pierwsze dwa) ** (1)

Grupa Warowna "Shill" (jakkolwiek obiekt wchodzi w skład Międzyrzeckiego Rejonu Umocnień, nie jest połączony z innymi jego fortyfikacjami) (1)

Grupa warowna "Ludendorff" (jw) (1)

Suma: 16

Dodatkowe obiekty za obiekty dziedzictwa kulturowego:

brak

Dodatkowe punkty za wszystkie miejsca lub obiekty wpisanych powyżej klas:

Za bardzo dobry (2) lub dobry (1) stan konserwacji i estetyki najważniejszych trzech obiektów (element uznaniowy) - od 1 do 2 punktów dla całego regionu

Dobry stan konserwacji głównych obiektów (1)

Suma: 1

I.B. Miejsca historyczne lub znaczące:**I.B. a) Budowle historyczne i monumenty:**

Pomniki lub obiekty małej architektury o znaczeniu lokalnym (do trzech **) (1)**

Skwierzyna – pomnik Władysława Jagiełły (1)

Kęszycza Leśna – Pomnik łącznościowca na terenie bazy łączności dalekosiężnej Północnej Grupy Wojsk Armii Radzieckiej (1)

Międzyrzecz – Cmentarz Żołnierzy Radzieckich – pomnik ku chwale wojskowym (1)

Międzyrzecz – pomnik Pamięci Weteranów (0)

Obrzyce - Pomnik ofiar hitlerowskiego terroru (0)

Bledzew – figura Jana Nepomucena (0)

Skwierzyna – pomnik ekumeniczny poświęcony pamięci wszystkich byłych mieszkańców Skwierzyny, niezależnie od ich narodowości (0)

Wysoka - kamień upamiętniający śmierć żołnierza radzieckiego Karabanowa (0)

Miejsca historyczne o znaczeniu krajowym (do trzech) (4)

Międzyrzecki Rejon Umocniony (4)

Miejsca historyczne o znaczeniu regionalnym (do trzech) (2)**

Międzyrzecz - Obrzyce – Szpital psychiatryczny, miejsce zbrodni dokonanej przez Niemców w latach 1942 -1945 (2)

Miejsca związane z biografią osób o regionalnym znaczeniu (pierwsze dwa) (1)

Międzyrzecz – Alfons Kowalski – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej - pracownik Inspektoratu Oświaty w Dąbrówce Wlkp., gromadził obiekty warte ochrony, będące świadectwem kultury na pograniczu; założyciel, fundator i wieloletni dyrektor międzyrzeckiego muzeum (1)

Międzyrzecz – dom dr Tadeusza Podbielskiego, który wynalazł lek TP-1 i TP-2 (1)

Suma: 11

I.B. b) Cmentarze historyczne**Nekropolia zbiorowa znanych osobistości w skali regionu (do trzech) (2)**

Międzyrzecz, cmentarz komunalny – Zbiorowa mogiła powstańców wielkopolskich (2)

Goruńsko – Grobowiec rodziny Bukowieckich w Kaplicy grobowej – dawni właściciele Goruńska i okolicznych wsi (2)

Pojedyncze miejsce pochówku osobistości znanej w skali regionu (do trzech) (1)

Skwierzyna – Dawid Mayer (1) – rektor żydowskiej szkoły elementarnej, dążył do wprowadzenia nowego modelu edukacji; poliglota, nauczyciel hebrajskiego, niemieckiego, francuskiego, włoskiego, łaciny oraz muzyki

Skwierzyna – Eliezer Lipman (1) – polski rabin, starszy gminy, szanowany wśród mieszkańców (1)

Inny cmentarz zabytkowy z ciekawymi obiektami sztuki sepulkralnej* (do dwóch) (1)**

Skwierzyna – Cmentarz żydowski (1)

Trzciel – Cmentarz żydowski (1)

Suma: 8

I.B. c) Budowle współczesne o znacznej wartości architektonicznej

Brak

I.C. Pojedyncze dzieła sztuki**Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu krajowym (do trzech) (5)**

Międzyrzecz - Portrety Trumienne - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (5)

Pojedyncze obiekty sztuki o znaczeniu regionalnym (do trzech*) (3)

Międzyrzecz – Gemma Gordiana III - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (3)

Rokitno - obraz Matki Boskiej Rokitniańskiej (3)

Międzyrzecz – Indaganda – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (3)

Międzyrzecz - Oryginalna Tora - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (0)

Międzyrzecz – Drewniana Rzeźba Pięciu Braci Męczenników (0)

Obiekty, instalacje lub zespoły sztuki współczesnej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (2)**

Międzyrzecz – Wieża holograficzna przedstawiająca Gemma Gordiana III - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (9)

Suma: 23

I.D. Muzea i wystawy (w tym skanseny, galerie, muzea techniki)**Muzea o znaczeniu regionalnym (do trzech) (5)**

Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (5)

Muzea o znaczeniu lokalnym (do trzech*) (2)**

Pszczew - Muzeum „Dom Szewca” (2)

Rokitno - Muzeum Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej (2)

Pniewo - – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (2)

Inne muzea typu skansenowego (za pierwsze dwa) (6)

Pszczew - Skansen Pszczelarski, Tadeusz Bryszakowski, 66-330 Pszczew, ul. Kasztanowa 9 (6)

Zorganizowane w ostatnim roku wystawy czasowe o zasięgu regionalnym* (w sumie za pierwsze trzy) (2)

Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego - Wystawa prac metaloplastycznych Andrzeja Rewieńskiego,

Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego - "Maki, tulipany i dmuchawce" - wystawa prac plastycznych

Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego - Wystawa malarstwa Teresy Mazurek-Rembacz (2)

Organizacja Nocy Muzeów w regionie na mniejszą skalę* (3-9 placówek) (2)

Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego, Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy, Skwierzyna – Muzeum Militariów ATENA (2)

Lokalne izby pamięci, ogólnodostępne prywatne kolekcje pamiątek (do trzech**) (1)**

Skwierzyna – Izba Pamięci Drogownictwa (0)

Obrzyce – Izba Pamięci Holocaustu (0)

Stołun – Izba Pamięci w Remizie Leona Stanisława Pineckiego, obelisk z pamiątkową tablicą znanego mieszkańca, oraz drewnianą rzeźbą w naturalnej skali siłacza (0)

Suma: 21

Przy wszystkich uwzględnionych powyżej muzeach i ekspozycjach dodatkowe punkty za:

Przewodniki elektroniczne (1)

Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)

Przewodnicy obiektowi stali (2)

Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (2)

Międzyrzecz – Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (2)

Przewodnicy obiektowi stali za każdy język do trzech(1)

Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)

Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)

Własny materiał informacyjny, wydany nie dawniej niż przed 5 laty (1)

Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)

Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)

Wersje obcojęzyczne własnego materiału informacyjnego (min. dwie wersje) (1)

Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)

Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)

Suma: 11

Przy muzeach regionalnych i lokalnych punkty dodatkowe za:**Stale godziny otwarcia (1)***Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)**Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)***Pojedyncze ekspozycje o znaczeniu krajowym (najwyżej jeden) (1)***Rokitno - Muzeum Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej, Kolekcja Papieska (1)***Własny materiał informacyjny, opracowania mniejsze (broшуry, foldery) (1)***Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy (1)**Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego (1)***Suma:5****1.E. Eventy kulturowe:****Regularne eventy kultury masowej o znaczeniu regionalnym (do trzech) (4)***Pszczew – Plener Dużej Rzeźby w Drewnie (4)**Pszczew - Jarmark Magdaleński (4)**Pieski - Muzyczne Spotkania z Folklorem (4)***Regularne inscenizacje historyczne lub militarne o znaczeniu regionalnym (do dwóch) (4)***Międzyrzecz - Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego – Turniej Rycerski o Szarfę Pani z Jeziora (4)**Pniewo – Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy - Inscenizacja batalistyczna (4)***Suma: 20****I.F. Funkcjonujące zakłady przemysłowe: z ofertą turystyczną***Brak***I.G. Kulturowo znacząca oferta przyrodnicza:****Park krajobrazowy na terenie regionu (do trzech) (2)***Pszczeński Park Krajobrazowy (2)***Rezerwat przyrody na terenie regionu (Poza Parkami Narodowymi i Krajobrazowymi) do trzech) (1)***Rezerwat Przyrody – Nietoperek (1)**Rezerwat Przyrody – Czarna Droga (1)***Ogród przy rezydencji, park kulturowy (za pierwsze dwa) (2)***Międzyrzecz – Park Zamkowy (2)**Kursko – Park Zamkowy (2)**Bukowiec – Park Pałacowy(0)***Park miejski duży, kulturowy, bez obiektów sztuki (za pierwsze dwa) (1)***Skwierzyna – Park Waszkiewicza (1)***Suma:9**

I.H. Szlaki kulturowe**Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki turystyczne o znaczeniu międzynarodowym (8)**

Międzyrzecz – Lubuska Droga Św. Jakuba oznaczona na trasie żółtą muszlą na niebieskim tle (8)

Przebiegające przez region lub jego miejscowości materialne lub realne szlaki o znaczeniu krajowym (za pierwsze trzy) (6)

Pętla Wielkopolsko-Lubuska Szlaku Cysterskiego, Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny – Bledzew, kościół i muzeum sanktuarium Matki Boskiej w Rokitnie (6)

Wirtualne szlaki turystyczne, przebiegające przez teren regionu (za pierwsze trzy) (2)

Szlak Rządzone Habitem (2)

Szlak Bunkry, Tamy, Mosty (2)

Szlak Słoneczne Plaże (2)

Lubuski Szlak Wodny (0)

Szlak rowerowy (czarny) - międzygminny Skwierzyna – Lipki Wielkie (0)

Szlak rowerowy (żółty) - międzygminny Skwierzyna – Kolonia Brzozowiec (0)

Szlak Zamki, Dwory, Pałace (0)

Szlak pieszy (czarny) - Kursko – Gorzyca – Międzyrzecz – Kuligowo (0)

Szlak rowerowy (zielony) - ponadregionalny Lubiatów – Krasne Dhusko (0)

Lubuskie szlaki Nordic walking – Trójkąt Sakralny (0)

Wirtualne trasy tematyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (1)

Lubuski Szlak Wodny (1)

Szlak rowerowy (czarny) - międzygminny Skwierzyna – Lipki Wielkie (1)

Szlak rowerowy (żółty) - międzygminny Skwierzyna – Kolonia Brzozowiec (1)

Szlak rowerowy (niebieski) - od Międzyrzecza do jeziora Głębokiego, biegnący poprzez północne obszary gminy (0)

Szlak rowerowy (zielony) – Międzyrzecz – Rokitno (0)

Podziemne trasy turystyczne w miejscowościach regionu (za pierwsze trzy) (2)

Pniewo- Międzyrzecki Rejon Umocniony (2)

Pniewo – system podziemnych tuneli wybudowanych w okolicach Międzyrzecza, o łącznej długości przekraczającej 30 km. Podziemia stanowią element Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pniewie, przy którym zorganizowana jest całoroczna trasa turystyczna (2)

Suma: 27

Kategoria II: Elementy obsługi turystycznej:**II.A. Informacja turystyczna:****Informacja turystyczna na miejscu, regularnie czynna (2)**

Międzyrzecz – Oddział PTTK Ziemi Międzyrzeckiej, ul. Rynek 9, 604 221 825, od poniedziałku do piątku (12.00-16.00) (2)

Informacja w językach obcych, (za każdy język do trzech) (1)

Międzyrzecz – Oddział PTTK Ziemi Międzyrzeckiej, ul. Rynek 9, 604 221 825 – język angielski, niemiecki, rosyjski (3)

Pozostały* aktualny materiał informacyjny (1)

Ulotki, mapy, przewodniki wydawane przez Oddział PTTK w Międzyrzeczu (1)

Wersje obcojęzyczne pozostałego materiału informacyjnego* (od dwóch języków) (1)

Materiały wydawane w dwóch językach – angielski, niemiecki (1)

Suma:7

II.B. Infrastruktura turystyczna:**Hotele 5,4,3,2,1-gwiazdkowe, hostele, schroniska, kwatery zorganizowane – (za pierwsze dwa obiekty każdej kategorii) (2)**

*Hotel Kęszycza Leśna *** Kęszycza Leśna 57, 66-300 Międzyrzecz, 95 741 82 01*

www.hotelkeszyczalesna.pl (2)

*Hotel Dom Nad Rzeką *** ul. Mostowa 3, 66-440 Skwierzyna (2)*

*Motel i Restauracja Jumar ** ul. Waszkiewicza 69, 66-300 Międzyrzecz, 95 741 10 92*

www.moteljumar.pl (2)

*Hotel Maria ** Sportowa 7, 66-304 Brójce (2)*

*Hotel Neo * ul. Malczewskiego 2, 66-300 Międzyrzecz (2)*

Hotelik Duet, os. Kasztelańskie 8a, 66-300 Międzyrzecz, 95 742 88 56, 601 576 593

www.hotelduet.com (2)

Gospodarstwo Agroturystyczne MAYA, Gorzyca 35, 66-300 Międzyrzecz (2)

Gospodarstwo Agroturystyczne Złota Podkowa, Wysoka 13, 66-305 Kaława, 95 741 13 87 (2)

Schronisko Młodzieżowe przy Internacie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego (czynne w okresie wakacji), ul. Pamiątkowa 17, 66-300 Międzyrzecz, 95 741 24 59 , 95 741 27 82 www.miedzyrzecz.sosw.bip.net.pl (2)

Schronisko Turystyczne przy Gminnym Ośrodku Kultury, ul. Główna 42, Przytoczna tel. (095) 749 43 35 (2)

Motel i Restauracja Tequilla, ul. Stoczniovców Gdańskich, 66-300 Międzyrzecz (0)

Internat przy Ośrodku Szkolenia i Wychowania OHP, ul. Piastowska 18, 66-300 Międzyrzecz, 95 741 10 80 (0)

Internat przy Zespole Szkół Rolniczych w Bobowicku, ul. Międzyrzecka 7, 66-300 Międzyrzecz, 95 741 32 18 (0)

Ośrodek Wypoczynkowy Nad Obrą, ul. Leśna 10, 66-300 Międzyrzecz, 95 742 88 49 (0)

Ośrodek Wypoczynkowy Głębokie 4, Głębokie, 66-300 Międzyrzecz, 95 741 23 47 (0)

Ośrodek Wypoczynkowy Archimedes Tourist sp. z o. o., Głębokie, 66-300 Międzyrzecz, 95 741 19 14 (0)

Pałac Wiejce, Wiejce, 66-440 Skwierzyna (0)

Zajazd Głębokie „Almarex” Marian Gałkowski Głębokie, 66-300 Międzyrzecz tel. 95 741 25 56 (0)

Pokoje gościnne Tadeusz Drożdżyński, Bobowicko, ul Akacyjowa 13, 66-300 Międzyrzecz tel. 95 741 32 29 (0)

Pokoje gościnne „Edyta i Maria” Bohdan Rusiecki, Bobowicko, ul. Akacyjowa 23, 66-300 Międzyrzecz, tel. 95 741 35 10 (0)

Usługi noclegowe, Andrzej Korzeniewski, Bobowicko, ul. Międzyrzecka 3, 66-300 Międzyrzecz, tel. 95 741 32 50 (0)

Anna Bednarska, (Eko-agroturystyka), Marianowo 32, 66-300 Międzyrzecz, tel. 95 741 99 17 (0)

Jan Muzia Nietoperek 30, 66-300 Międzyrzecz, tel. 95 742 16 527 (0)

Elżbieta i Jerzy Grzałak, Szumiąca 21, 66-300 Międzyrzecz, tel, 95 741 38 14 (0)

Alina i Ryszard Ignatowicz, Zamostowo 1, 66-300 Międzyrzecz, tel. 95 741 97 93 (0)

Edyta Jedynak EDZIA, Nietoperek 48, 66-300 Międzyrzecz, kom. 501 467 450 (0)

Wiesław Dudek, DUDUŚ, Nietoperek 17, 66-300 Międzyrzecz, tel. 95 741 13 99 (0)

Suma: 20

Restauracje z autentyczną krajową kuchnią tradycyjną (za pierwszy inny obiekt) (2)

Piastowska, ul. Młyńska 3, 66-300 Międzyrzecz (2)

Inne restauracje (za pierwszy obiekt) (1)

Klubokawiarnia Czysta Cafe, 30 Stycznia 47, 63-00 Międzyrzecz (1)

Tequilla, ul. Waszkiewicza 69, 66-300 Międzyrzecz, 95 741 20 31 (0)

Dodatkowe punkty za historyczne wnętrza restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Dvorek Kaława, Kaława 68a, 66-300 Międzyrzecz 95 742 24 57, 515 233 447 (1)

Pałac Wiejce, Wiejce, 66-440 Skwierzyna (1)

Dodatkowe punkty za ofertę kulturową w restauracji (za pierwsze dwa obiekty) (1)

Dvorek Kaława, Kaława 68a, 66-300 Międzyrzecz, 95 742 24 57, 515 233 447 (1)

Pałac Wiejce, Wiejce, 66-440 Skwierzyna (1)

Dodatkowe punkty za restauracje otwarte po godzinie 22 (za pierwszą) (1)

Klubokawiarnia Czysta Cafe, 30 Stycznia 47, 63-00 Międzyrzecz (1)

Bistra, bary (za pierwszy obiekt) (1)

Skwierzyna – Bar Adria, ul. 9 Maja (1)

Skwierzyna - Bar U Lecha, ul. Gimnazjalna 2 (0)

Możliwość wynajęcia na miejscu autokaru, minibusa, samochodu (za pierwsze dwie oferty) (2)

Lider, Bolesława Chrobrego 30, Międzyrzecz 95 742 94 90 (2)

Anettbus Wynajem Busów Aneta Wójcik, ul. Marcinkowskiego 22/24, Międzyrzecz
510 386 766 (2)

Suma: 13

II.C. Lotnisko z połączeniami międzynarodowymi w odległości mniej niż 50 km od centrum regionu (1 godzina na dotarcie) (4)

Lotnisko z połączeniami krajowymi w odległości mniej niż 50 km d centrum regionu (3)

Babimost k. Zielonej Góry, ul. Tadeusza Olbrychta 10, 65-823 Zielona Góra

<http://lotnisko.lubuskie.pl/> (3)

Inny* dworzec kolejowy na miejscu (za pierwszy) (2)

Międzyrzecz - Dworzec PKP, Plac Powstańców Wlkp., 95 741 26 55 (stacja: Międzyrzecz) (2)

Przystanek autobusowy na miejscu (za pierwszy) (1)

Międzyrzecz - Dworzec PKS, Plac Powstańców Wlkp., 95 741 22 76 (1)

Autostrada lub droga szybkiego ruchu w odległości mniej niż 20 km (za pierwsze dwie) (4)

Autostrada A-2 (4)

Droga ekspresowa lub droga główna krajowa w odległości mniej niż 10 km (za pierwsze dwie) (2)

Droga ekspresowa S3 (2)

Całodobowa oferta taxi na miejscu (1)

Międzyrzecz - plac Powstańców Wielkopolskich przy PKP i PKS, 95 741 10 22 (1)

Stała oferta powozów, bryczek i inna retro (za pierwszą ofertę) (3)

Zielomyśl - „Stajnia Leśna Podkowa”, Anna Niemirowska, Zielomyśl 34, 66-330 Pszczew, tel. 698 847 568, agropodkowa@onet.pl, www.agropodkowa.pl (3)

Oferta powozów, bryczek i inna retro na zamówienie (za pierwszą ofertę) (1)

Trzciel - Rancho Amanda Agnieszka Kliszcz ul. Lipowa 44, 66-320 Trzciel, 95 743 11 25, 662 184 821 (1)

Suma: 17

II.D. Promocja turystyczna:**Samodzielny udział regionu lub wchodzących w jego skład miejscowości, gmin lub obiektów w światowych prestiżowych targach turystycznych (za każde stoisko w roku do trzech) (3)**

Międzynarodowe Targi Turystyczne ITB - Berlin – miasto Międzyrzecz (3)

Samodzielny udział regionu lub innych podmiotów (jak wyżej) w krajowych targach turystycznych* (za każde stoisko do trzech) (2)

Poznań – Tour Salon Targi Regionów i Produktów Turystycznych - Gmina Międzyrzecz (2)

Poznań – Tour Salon Targi Regionów i Produktów Turystycznych - LGD Działaj z Nami prezentujące kilka gmin, w tym gminy: Bledzew, Przytoczna, Pszczew, Skwierzyna (2)

Warszawa - Targi Turystyczne Wiatr i Woda – Gmina Międzyrzecz (2)

Zorganizowanie konferencji naukowej lub popularyzacyjnej związanej z turystyką w ciągu ostatniego roku (1)

Międzyrzecz - 27 września 2013 r. w Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego odbyły się Wojewódzkie Obchody Europejskich Dni Dziedzictwa pt. „Nie od razu Polskę zbudowano” (1)

Suma: 10

Kategoria III: Pozostała oferta czasu wolnego:**III.A. Instytucje Kultury****Kino stałe (za pierwszy obiekt) (2)**

Międzyrzecz – Kino w międzyrzeckim Ośrodku Kultury, ul. Konstytucji 3 Maja 30 (2)

Suma: 2

III.B. Atrakcje krajobrazowe:**Jeziora (zdatne do kąpiel, dostępne) ze szlakami pieszymi/rowerowymi (pierwszy akwen) (2)**

Jezioro Głębokie k. Międzyrzecza (2)

Pomniki przyrody (za pierwsze dwa) (1)

Międzyrzecz - dziedziniec Muzeum Lipa szerokolistna – obw. 370 cm, wys. 26 m (1)

Międzyrzecz - pl. przy pomniku 1000-lecia Wierzbą białą – obw. 630 cm, wys. 10 m (1)

Wieże widokowe stałe dostępne (za pierwsze dwie) (1)

Pomiędzy Nietoperkiem a Kaławą – wieża widokowa, drewniana konstrukcja wykonana z bala, ustawiona na działce fortecznej (1)

Skwierzyna – punkt widokowy na szczycie miejskiej wieży ciśnień (1)

Możliwość zamówienia lotu turystycznego nad regionem lub miejscowością (za pierwszą) (3)

Międzyrzecz - Auto-Lider Artur Mejza, ul. Waszkiewicza 25D, 95 74 29 660, <http://www.auto-lider.cc.pl/kontakt> (3)

Suma: 9

III.C. Oferta sportowa, edukacyjna i rekreacyjna:**Baseny kryte ogólnodostępne - (za pierwszy obiekt) (2)**

Międzyrzecz - Pływalnia Miejska Kasztelanka (2)

Plaże morskie ogólnodostępne, plaże jeziorne, rzeczne – (za pierwszy obiekt) (2)

Głębokie - Plaża jeziorna (2)

Sezonowa* oferta kursów językowych ogólnodostępnych (za pierwszą ofertę) (1)

English School, Świerczewskiego 27, Międzyrzecz (1)

Stale centra sportowe z ofertą ogólnodostępną (za pierwszy obiekt) (2)

Międzyrzecz - Międzyrzecki Ośrodek Sportu i Wypoczynku, os. Kasztelańskie 8 (2)

Stadiony sportowe (za pierwszy obiekt) (1)

Międzyrzecz - Stadion Miejski im. dra Adama Szantruczka przy ul. Mieczysława Mikuły 1 (1)

Skwierzyna – Stadion Miejski przy ul. Sportowej (0)

Szkoły i szkolenia sportowe ogólnodostępne (jeździeckie, lotnicze, inne) (pierwsze dwa) (1)

Kuźnik - Szkoła jeździecka "Stajnia Kuźnik", Kuźnik 1, 66-300 Międzyrzecz, stajniakuznik.miedzyrzecz.org (1)

Zielonyśl - Stajnia Leśna Podkowa", Anna Niemirowska, Zielonyśl 34, 66-330 Pszczew, www.agropodkowa.pl (1)

Lodowiska sezonowe* (za pierwszy obiekt) (1)

Międzyrzecz – lodowisko na stadionie (1)

Skwierzyna - lodowisko na miejskim stadionie (0)

Suma: 11

Kategoria IV: Inne czynniki wspierające turystykę kulturową:**IV.A. Instytucje w regionie:**

Brak

IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej w regionie:**Sanatoria i ogólnodostępne ośrodki rehabilitacji (punkty za pierwsze dwa obiekty) (2)**

Międzyrzecz - Oddział rehabilitacji, Szpital im. Pięciu Św. Braci Międzyrzeckich, ul.

Konstytucji 3 Maja 35 (2)

Skwierzyna - Oddział rehabilitacji, Szpital im. R. Śmigiełskiego ul. Szpitalna 5 (2)

Suma: 4

IV.C. Oferta turystyki biznesowej w regionie:

Brak

IV.D. Oferta shoppingu w regionie:

Brak

IV.E. Zagraniczne Partnerstwa Miast i Regionów:

Istnienie zagranicznych związków partnerskich regionu lub jego miejscowości (pierwsze cztery) (1)

Andresy (Francja) z Międzyrzeczem (1)

Haren (Ems) (Niemcy) z Międzyrzeczem (1)

Kamen (Niemcy) z Sulęcinem (1)

Friedland (Niemcy) z Sulęcinem (1)

Suma: 4

3. Interpretacja wyników analizy potencjału

W poniższej tabeli przedstawiono w sposób szczegółowy zestawienie punktacji dla poszczególnych kategorii oraz podkategorii w związku z przeprowadzoną analizą. Wykonane zestawienie umożliwi wykazanie potencjału powiatu pod względem znaczenia poszczególnych kategorii walorów, a także ustalenie i w konsekwencji ocenę stopnia organizacji infrastruktury i obsługi ruchu turystycznego na terenie regionu. W dalszej części opracowania zamieszczono szczegółową analizę uzyskanych wyników.

Kategoria	Podkategoria	Uzyskane punkty	Maksymalna liczba pkt.
I. Potencjalne cele turystyki kulturowej	I.A. Zabytki, w tym:	100	475
	I.A. a. obiekty sakralne	36	122
	I.A. b. zamki i pałace	13	108
	I.A. c. inne zabytki arch. i techniki	34	140
	I.A. d. obiekty militarne	16	18
	I.A. e. dodatkowe punkty	1	85
	I.B. Miejsca historyczne/znaczące	19	240
	I.B. a. Budowle hist. i monumenty	11	102
	I.B. b. Cmentarze historyczne	8	56
	I.B. c. Budowle współczesne	0	10
	I.C. Dzieła sztuki (pojedyncze)	23	72
	I.D. Muzea i Wystawy	21+16	115+90
	I.E. Eventy kulturowe	20	150
	I.F. Zakłady przemysłowe z ofertą turystyczną	0	16
	I.G. Kultur. znacząca oferta przyrodnicza	9	53
	I.H. Szlaki kulturowe	27	106
	RAZEM za kategorię I	235	1245

Kategoria	Podkategoria	Uzyskane punkty	Maksymalna liczba pkt.
II. Elementy obsługi turystycznej	II.A. Informacja turystyczna	7	17
	II.B. Infrastruktura turystyczna	33	51
	II.C. Infrastruktura Komunikacyjna	17	32
	II.D. Promocja turystyczna	10	20
	RAZEM za kategorię II	67	120
III. Pozostała oferta czasu wolnego	III.A Instytucje kultury	2	12
	III.B. Atrakcje krajobrazowe	9	14
	III.C. Oferta sportowa, edukacyjna., rekreacyjna	11	13
	Razem za kategorię III	22	39
IV. Inne czynniki wspierające turystykę kulturową	IV.A. Instytucje w regionie	0	15
	IV.B. Oferta turystyki zdrowotnej	4	16
	IV.C. Oferta turystyki biznesowej	0	11
	IV.D. Oferta shoppingu	0	11
	IV.E. Zagraniczne partnerstwa	4	4
	RAZEM za kategorię IV	8	57
SUMA	Wszystkie kategorie	332	1453

Wnioski z analizy:

W przeprowadzonej waloryzacji potencjału powiat międzyrzecki otrzymał 235 punktów w pierwszej, decydującej kategorii. Oznacza to, że zalicza się do posiadających średni potencjał turystyczny – kulturowy. Należy jednak zaznaczyć, iż badanemu regionowi zabrakło jedynie 15 punktów aby znaleźć się w kategorii o stopień wyższej, posiadającej duży potencjał turystyczny - kulturowy. Potencjał ten w powiecie międzyrzeckim jest generowany przynajmniej przez kilka typów silnych atrakcji. W szczególności koncentruje się na turystyce militarnej i muzealnej, a także dziedzictwa kulturowego. Inna forma turystyki ze znaczącymi atrakcjami to turystyka pielgrzymkowa. Na terenie powiatu znajdują się m.in. zabytki sakralne, takie jak Relikwie Pięciu św. Braci Międzyrzeckich w Sanktuarium Pięciu Braci Męczenników w Międzyrzeczu, obraz Matki Boskiej Rokitniańskiej w Sanktuarium Matki Bożej Cierpliwie Słuchającej w Rokitnie, tam też znajduje się muzeum zawierające tzw. Kolekcję Papieską. Obiekty te niewątpliwie są ciekawymi obiektami także dla turysty zainteresowanego turystyką dziedzictwa kulturowego. Żaden z nich nie został wpisany na listę UNESCO ani na Listę Pomników Historii, jednak ich walory architektoniczne oraz historyczne są niezaprzeczalne.

Muzea międzyrzeckie wyróżniają się dobrze przygotowaną ofertą przewodnicką. Placówki muzealne nastawione są na turystę zza Odry, w związku z tym oferują także usługi w języku niemieckim. Broszury i opracowania również wydawane są w języku niemieckim i angielskim. Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej uzyskało tytuł Pomnika Kultury Tysiąclecia Państwa Polskiego.

Na terytorium powiatu występują także licznie kościoły wiejskie reprezentujące różne style architektoniczne, wśród których znajdują się obiekty o średniowiecznym rodowodzie. W Międzyrzeczu znajduje się gotycki kościół pw. św. Jana Chrzciciela z XV wieku. W Zemsku mieści się pocysterski, późnoklasycystyczny kościół pw. Zwiastuna NMP. W miejscowości Goraj podziwiać można barokowy kościół pw. Świętej Trójcy zbudowany w 1697 roku, posiadający drewniane wyposażenie z pocz. XVIII wieku. Styl barokowy wypełnia także kościół św. Barbary wzniesiony w okresie 1733-1738 w Wysokiej. W Gorzycy znajduje się szachulcowy kościół z 1736 roku, dawniej ewangelicki, obecnie rzymsko-katolicki pod

wezwaniami Najświętszego Serca Pana Jezusa. Co prawda turystyka religijna, a w jej ramach pielgrzymkowa nie są główną atrakcją powiatu międzyrzeckiego, jednak zapewne te atrakcje są w stanie przyciągnąć turystów.

W Międzyrzeczu znajdują się ruiny zamku piastowskiego, które są znaczną atrakcją regionu. Obszar zamkowy wraz z otaczającym go parkiem należy do Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego. Obecnie na zamku trwają remonty, które jednak mają zostać zakończone jeszcze w 2014 roku. Teren Międzyrzecza obfituje także w znaczną ilość pałaców, prezentując one mozaikę stylów. Nie wszystkie są jednak użytkowane w dniu dzisiejszym, przy czym popadają w ruinę. W Bobowicku znajduje się pałac wraz z folwarkiem, wybudowany w stylu barokowym z XVIII wieku. Pałac w Gorzycy otoczony jest folwarkiem, wybudowany został w stylu barokowym w 1810 roku. We wsi Wiejce znajduje się pałac neobarokowy pochodzący z połowy XIX wieku. W Nowej Wsi zniesiono pałac w XIX wieku, posiada on charakter neorenesansowy, budynek otoczony jest parkiem krajobrazowym. Pałac eklektyczny pochodzący z połowy XIX wieku znajduje się we wsi Wierzbno. Miejsowość Bukowiec pochwalić może się pałacem neogotyckim, wraz z parkiem, pochodzący z XIX wieku. Niewątpliwie powiat pochwalić się powinien posiadaniem fortyfikacji z XX wieku. To właśnie one stanowią wizytówkę regionu i przyciągają największą ilość turystów. W skład systemu fortyfikacyjnego wchodzi między innymi jedno z największych podziemi fortyfikacyjnych świata. Międzyrzecki Rejon Umocniony (Oder-Warthe-Bogen) powstał w latach 1935-39. Turystę niewątpliwie zaskoczy technika wykonania całego kompleksu zwarzywszy na czasy, w których powstał. MRU podczas trwania II Wojny Światowej stanowił część linii obronnej nazwanej Wałem Wschodnim. Cały kompleks podzielić można na trzy odcinki: północny, centralny i południowy. MRU to 106 bunkrów, na które składa się 21 panzerwerków – obiektów bojowych. Podziemne obiekty połączone są tunelami o łącznej długości 30 km. Międzyrzecki Rejon umocniony był bardzo dobrze przemyślaną inwestycją niemiecką. Stanowił niełatwą do zdobycia i pokonania przeszkodę. Pomimo tego, iż całość nie jest dostępna zwiedzającym trasa jest najdłuższym tego typu szlakiem podziemnym w Polsce udostępnionym turystom. Podziemia odcinka centralnego MRU są obecnie również rezerwatem nietoperzy, w którym zimuje ponad 30 tys. osobników należących do 12 gatunków. To największa środkowoeuropejska zimowa kolonia tych ssaków. Rezerwat zajmuje podziemny teren o obszarze 2,5 ha.

W Międzyrzeczu i najbliższej okolicy funkcjonuje infrastruktura służąca turystyce (szeroka oferta noclegowa, dobra sieć dróg, w tym autostrada i droga ekspresowa), a także oferta rekreacji, głównie ze względu na dużą ilość jezior, co może mieć korzystny wpływ na dynamiczny rozwój turystyki kulturowej.

Postulaty dotyczące rozwoju oferty turystyczno-kulturowej miasta i mikroregionu

Widoczne są zaniedbania ze strony władz miasta i mikroregionu w dziedzinie promocji. Choć ich przedstawiciele pojawiają się na licznych imprezach o charakterze targowym rangi krajowej i międzynarodowej, bardziej aktywne działania wydają się być niewystarczające. Dla poprawy poziomu promocji turystycznej powiatu wskazane jest przygotowanie i dystrybucja publikacji własnych dostępnych w obiektach zabytkowych o charakterze sakralnym. Obecnie trudno o zakup w zabytkowym kościele folderu informacyjnego na jego temat, szczególnie zważywszy na fakt, że wnętrza większości tego typu obiektów turysta może podziwiać jedynie przez zamknięte kraty lub też nie może zobaczyć ich w ogóle. Niedostateczna jest też ilość przewodników i materiałów informacyjnych na temat mniejszych miejscowości powiatu.

Pożądane byłoby organizowanie większej liczby eventów tematycznych (w konwencji festynów) związanych z kulturą wsi, obejmujących prezentację regionalnych kapel, lokalnych potraw oraz wytworów sztuki rękodzielniczej.

W powiecie brakuje jednak odpowiednich ofert pobytu turystycznego (pakietów), z których skorzystać mogliby potencjalni klienci, pozostając tu na nocleg. Międzyrzecz posiada walory, dzięki którym zyskać może wielu chętnych, którzy chcieliby się z nimi zapoznać.

4. Powiat międzyrzecki jako destynacja turystyki kulturowej

Turystyka militarna

Międzyrzecki Rejon Umocniony powstał w latach 1935-39 jako niemiecka linia obronna przed ewentualnym polskim atakiem na kierunku berlińskim. Międzyrzecki Rejon umocniony był bardzo dobrze przemyślaną inwestycją niemiecką. Stanowił niełatwą do zdobycia i pokonania przeszkodę. Był silnie rozbudowywany w ostatnim okresie II wojny światowej. Ponieważ do większych walk na tym terenie w roku 1945 ostatecznie nie doszło, fortyfikacje i infrastruktura MRU zachowały się dobrze, zapewne najlepiej na dzisiejszym terytorium Polski. Turystę niewątpliwie zaskoczy technika wykonania całego kompleksu zwarzywszy na czasy, w których powstał. MRU podczas trwania II Wojny Światowej stanowił część linii obronnej nazwanej Wałem Wschodnim. Cały kompleks podzielić można na trzy odcinki: północny, centralny i południowy. MRU to 106 bunkrów, na które składa się 21 tzw. panzerwerków – obiektów bojowych. Podziemne obiekty połączone są tunelami o łącznej długości 30 kilometrów. Pomimo tego, iż całość nie jest dostępna zwiedzającym, trasa jest najdłuższym tego typu szlakiem podziemnym w Polsce zagospodarowanym turystycznie.

Turystyka muzealna

Muzeum Ziemi Międzyrzeckiej im. Alfa Kowalskiego w Międzyrzeczu posiada największą kolekcję portretów trumiennych w Polsce. Do grona najcenniejszych zbiorów należy niewątpliwie oryginalna Tora, Indaganda oraz Gemma cesarza Gordiana III, której oryginał znajduje się w sejfie a zwiedzającym muzeum przedstawiana jest w wieży holograficznej, jedynej w Polsce.

Muzeum Militariów ATENA w Skwierzynie posiada liczne, sprawne pojazdy wojskowe oraz kilkaset innych eksponatów, takich jak części do historycznych pojazdów, mundury czy elementy wyposażenia. Muzeum ściśle współpracuje z działającą na terenie Skwierzyny Lubuskiej Jednostką Operacyjno-Techniczną. Od 2011 corocznie organizuje ono zlot pasjonatów militariów.

Muzeum Fortyfikacji i Nietoperzy w Pszczewie. Podziemia Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego są największym i najważniejszym zimowiskiem nietoperzy w Polsce. Co roku zimuje tam od 20 000 do 30 000 osobników. Jest to największa w Środkowej Europie zimowa kolonia tych ssaków. W sierpniu 1980 w na podstawie Zarządzenia Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego w części podziemi o powierzchni 2.5 ha utworzono rezerwat „Nietoperek”, a w grudniu 1998 r. powołano rezerwat „Nietoperek II”, obejmując tym samym ochroną całość MRU.

Muzeum Dom Szewca w Pszczewie to unikalny dom mieszczański pochodzący z połowy XVIII wieku. Zbudowany jest z drewna, pokryty gontem. Wewnątrz znajduje się oryginalna czarna kuchnia i autentyczny warsztat szewski z początku XX wieku.

Turystyka etniczna (sentymetalna)

Obszar Międzyrzecza jako teren pogranicza zasiedlany był kolejno przez różne narody i wyznawców różnych religii. Byli tutaj Polacy, dość szybko przybyła znaczna grupa

Niemców, którzy w późniejszym okresie zdominowali ten teren. Klasztory cysterskie w Bledzewie i Paradyżu prowadziły intensywną akcję kolonizacyjną. Obszar zamieszkiwali Żydzi, ze względu na bliskość granicy z Brandenburgią. Osiedli tutaj również Szkoci oraz Holendrzy, którzy od początku XVII wieku prowadzili liczne akcje melioracyjne, głównie w północnej części ziemi międzyrzeckiej na linii Warty. Obszar powiatu stał się więc sporym tygłem narodowości, jak również religijnym, a to z racji obecności katolików, luteranów, kalwinów, arian i żydów. Dziś pozostałości pobytu i życia przedstawicieli tych narodów i wyznań dostrzec można na terenie Międzyrzecza i okolic, przede wszystkim w postaci charakterystycznych budynków mieszkalnych i gospodarczych, cmentarzy i obiektów sakralnych.

Turystyka pielgrzymkowa

Kościół pw. Matki Bożej Rokitniańskiej został przez papieża Jana Pawła II w 2001 roku wyniesiony do rangi bazyliki mniejszej. W bazylice znajduje się uznawany za cudowny obraz Matki Boskiej Rokitniańskiej. Ze względu na jego obecność i otaczający go kult, cały zespół sakralny jest oficjalnym sanktuarium Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej. Wokół bazyliki rozciąga się ogród rokitniański oraz kalwaria. Wizyta w Rokitnie powiązana z modlitwą pozwala pielgrzymom uporządkować swoje wnętrze.